

La importància de la lectura i de l'escriptura a l'educació infantil. Propostes didàctiques. Els racons

Francesc Xavier Juan Juan

“La vida quotidiana proporciona als infants oportunitats d'estar en contacte amb la llengua escrita (i oral) i de conèixer, per transmissió social, la varietat d'usos en el sistema de la llengua. La iniciativa als codis de la lectura i l'escriptura adquireix un valor diferent al que se li ha atribuït tradicionalment...”

(Decret 66/2001 del currículum de l'educació infantil)

Ja des de les directrius del currículum com des del seu desplegament en els diversos blocs de continguts queda constant la importància que té el fet de tractar l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura a l'educació infantil més com a una eina que no com un fi en sí mateix.

Les habilitats lingüístiques de llegir i escriure s'han de tractar a l'escola conjuntament i de manera paral·lela amb el fet de parlar i escoltar.

Si entrem a una aula d'educació infantil, conversam i posam a l'abast dels infants tota una sèrie de recursos literaris i no estrictament literaris on els infants puguin tenir un primer contacte amb el text escrit i podem veure les possibilitats que tenen i la coherència que demostren.

Des de fa trenta anys es duen a terme diverses investigacions que fonamenten i conformen la base teòrica i pràctica de com els infants aprenen a llegir i a escriure. Moltes han estat les perspectives, des d'aquelles més cognitivistes on trobam varis mètodes entre els quals el fònic on, bàsicament s'intenta treballar la correspondència fonema-grafema on la comprensió passa a ser un aspecte metalingüístic, passant per aquella perspectiva més naturalista que permet a l'infant

aprendre per immersió en un entorn ric de materials de lectura i d'escriptura, llibres i contes en diversos formats,... fins a aquelles perspectives més constructivistes on llegir és comprendre i escriure és produir.

En Vigotsky en el seu llibre *Pensamiento y lenguaje* diu que l'escriptura, encara en l'actualitat, s'ensenya com una activitat motora que requereix uns requisits o habilitats prèvies més que no com una activitat cultural complexa.

A partir d'aquí els docents ens hem de plantejar com treballar de la manera més significativa possible l'aprenentatge del procés lecto-escriptor.

A l'educació infantil tenim la gran avantatge de no estar subjectes a un currículum prescriptiu massa “estressant” o tancat. Això vol dir que hem de treballar des d'allò més proper a l'infant, des d'aquelles activitats o situacions més immediates. Només hem d'observar i escoltar quines són les que més interessen als infants i quines parteixen del seu entorn social i cultural.

Sense anar més enfora els infants de l'etapa d'educació infantil del centre on he estat recentment van de compres amb els seus pares a gran magatzems i a botiguetes del poble, tenen contes a casa, tenen carrers al seu poble i tots tenen nom, a casa seva tenen llibres molt diversos que aporten informacions, molts van a un grup musical parroquial i aprenen cançons i tenen el seu llibre de cançons, altres infants, com per tot, prenen medicaments per curar-se d'emalalties, també van al metge i aquest prescriu per escrit tot allò que s'ha de fer, també són infants que compren joguets i mobles que necessiten d'unes instruccions per muntar, tenim cuiners entre els pares que segueixen receptes de cuina com també uns quants escriptors autòctons que escriuen llibres, a més a més ens arriba un diari cada dimecres i tenim oficina de correus. A partir d'aquestes i moltes més situacions que segur comparteixo amb molts de vosaltres, els infants poden experimentar, gaudir i crear amb el llenguatge. De tot això i més, els infants duen a l'aula receptes, lletres de cançons, prospectes mèdics, propagandes, fotografies, revistes, contes, atlas, cartes de correspondència, llistes de compres, fulls d'instruccions, targetes mèdiques, contes escrits per autors del poble, retalls de diari, ...

Aquí comença la tasca de canalitzar la informació i de l'ús que en podem fer. Segons Tolchinsky cal tenir present que aprendre a llegir i escriure és tenir molt present els tres usos del llenguatge: l'ús pràctic, que dotarà a l'infant de les eines necessaris per a resoldre problemes de la seva vida diària, l'ús científic que facilitarà l'accés als diferents formats, pensaments i informacions i l'ús literari l'objectiu del qual serà el valor estètic i de gaudiment del llenguatge.

Un bon recurs per treballar la lectura i l'escriptura són els racons. Aquests han de facilitar l'accés a la comunicació oral i escrita de manera funcional. Això suposa l'apropament a diferents tipus de textos amb una intencionalitat també molt diversa.

Na Montserrat Fons Esteve en el seu llibre *Llegir i escriure per viure*, proposa uns racons més significatius:

- Racó de biblioteca amb diferents tipus de llibres per mirar, llegir i consultar.
- Racó de missatges amb el material adient: fulls de tot tipus, colors i retoladors variats, per elaborar i deixar missatges als companys.
- Racó de la notícia per col·locar retalls de diari o escriure notícies familiars, de l'es-

cola, del barri,...

- Racó de l'ordinador per escriure el nom, una llista, un text,... i emprar software didàctic.
- Racó d'elaboració de llibres, contes, còmics, poesies,... amb l'ajut de diversos materials.
- Racó de jocs amb lletres: lletres mòbils, puzzles amb lletres, bingo amb noms, memory amb noms i dibuixos, rodolins per aparellar,...
- Racó de les marques de productes d'etiquetes, envasos, retalls de revistes,...
- Racó de joc simbòlic: metges, botigues, perruqueria, escola,... perquè els infants puguin llegir i escriure seguint la rutina de cada situació.

També en el llibre Racó a Racó de l'editorial de Rosa Sensat es plantegen una sèrie d'activitats que es desenvoluparan en racons del llenguatge:

- Capses sorpresa: Quatre capses amb ninots articulats i altres objectes perquè els infants puguin configurar històries de la vida diària, tenint esment en l'estructura, l'articulació de sons, entonació i utilització de nou lèxic.
- Cartes de contes: A partir d'unes cartolines plastificades d'imatges. Es formen tres grups de cartes: personatges, objectes i situacions o espais. L'infant ha d'observar i manipular les cartes i seleccionar-ne una de cada bloc i inventar històries, verbalitzar-les utilitzant la narració amb frases senzilles coordinades i subordinades.
- Qui és qui?: Mitjançant unes cartolines on hi ha el nom dels infants de la classe i a altres cartolines les seves fotografies. L'infant ha de fer parelles d'imatge-nom o agrupacions de noms seguint diversos criteris.
- Treball en logotips: A partir d'una col·lecció de retalls de logotips de diferents productes els infants han d'observar i reconèixer-los, classificar segons uns criteris: logotips d'alimentació, de neteja...; fer agrupacions jugant amb les lletres: agrupar les que comencin per la mateixa lletra, les que comencen per lletres que tenen els infants en el seu nom,...

Però no només a través dels racons podem treballar el llenguatge. En els llibres de L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista Vol. 1 i 2 de l'editorial Graó podreu trobar tota una bateria d'activitats per a treballar els textos funcionals, els contes, el llenguatge publicitari i periodístic, del còmic, popular, poètic i la correspondència.

Com a darrer recurs molt interessant ha estat una capsa didàctica que ha editat la Conselleria d'Educació i Cultura i el Consorci que es diu Jocs i activitats de llengua. Som a classe. Aquesta capsa recull tot un material de lectura i escriptura amb unes il·lustracions molt enriquidores i motivadores per als infants. Entre moltes altres activitats n'hi ha una que vull destacar: Es tracta d'un joc a partir de la poesia El cos d'en Joan Amades. Consisteix en unes targetes amb els versos del poema (els ulls són per mirar, les mans per agafar, el cap és per pensar,...), les fotografies de les parts del cos a què fan referència i una graella base en la qual podem treballar el poema en petit grup o individualment mitjançant velcro. A partir d'això es pot treballar el llenguatge associant imatge amb cada vers, en parelles o amb la dinàmica del repartiment en rotllana de les fotografies i els versos i els infants han d'anar fent parelles entre ells, primer intentant esbrinar el que posa llegint les paraules més llargues i d'aquesta manera és més fàcil entendre el context. Alhora es treballa l'esquema corporal, nou vocabulari i esdevé una activitat significativa pels infants.

Durant aquest curs escolar hem posat en pràctica una sèrie d'activitats relacionades amb el llenguatge periodístic. A l'aula d'educació infantil tenim els infants de 3, 4 i 5 anys junts; aspecte molt positiu a l'hora de treballar la lectura i l'escriptura. Ja des de cursos passats hem anat treballant el diari però com que els infants romanen tres cursos escolars a la mateixa aula hem de funcionar cada any a partir de noves activitats que puguin ser atractives.

En primer lloc ens hem plantejat que els infants de P3 tinguin un primer contacte amb el diari de manera individual i amb parelles i a vegades amb rotllana, mentre jo els fullejo

el diari. A P4 l'objectiu va encaminat a descobrir les parts del diari a nivell general, ens fixam amb un titular, localitzam lletres i amb l'ajut de les imatges esbrinam el tema de la notícia, propaganda,... Amb el temps els infants se n'han adonat que hi ha diferents tipus de notícies: esportives, de successos, socials, d'oci,...

A P5 hem intentat aprofundir en els diferents apartats del diari: notícies locals, notícies de lluny, esportives, el temps, la programació de televisió. Fins aquí ens hem fixat amb la forma de les notícies, el titular, el contingut i la síntesi de les mateixes.

Una de les activitats que els ha agradat molt i que els pares agraeixen perquè veuen el ritme dels seus infants és que en rotllana comentam les notícies que més els agraden, les retallam i un infant de 5 anys cada dimecres escriu la síntesi de la notícia. He intentat no quedar-me amb aspectes estrictament lingüístics sinó que, sense canviar l'essència de la notícia hem treballat l'educació emocional i he provocat conflictes cognitius que han desembocat en projectes de treball. L'infant que correspon, escriu de manera constructiva allò que vol dir envers la notícia i jo, en els casos en què la comprensió del text escrit es vegi alterada, transcriu allò que han volgut transmetre els infants. Quasi tots estan al nivell sil·labc-alfabètic quasi alfabètic. Això vol dir que s'entén bastant allò que escriuen. Després la feineta s'exposa al plafó del passadís i els pares entren a llegir i veure la feina feta.

BIBLIOGRAFIA:

Decret 66/2001, currículum de l'educació infantil de les Illes Balears.

AA.VV. Racó a racó. Activitats per treballar amb nins i nines de 3 a 8 anys. Ed. Rosa Sensat.

Font Esteve, Monserrat. Llegir i escriure per viure. Ed.

L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista Vol. 1 i 2. Editorial Graó.

Conselleria d'Educació i Cultura i Consorci. Jocs i activitats de llengua. Som a Classe.